

Lausunto luonnoksesta valtioneuvoston koulutuspoliittiseksi selonteoksi VN/1972/2020: Valkeakosken koulutus- ja hyvinvointikeskuksen lausunto

Opetus- ja kulttuuriministeriö on pyytänyt lausunto aiheesta: luonnos valtioneuvoston koulutuspoliittiseksi selonteoksi.

Hallitus on päättänyt antaa eduskunnalle koulutuspoliittisen selonteon, johon haetaan pitkän aikavälin keinot Suomen koulutus- ja osaamistason nostamiseksi, koulutuksellisen tasa-arvon vahvistamiseksi ja oppimiserojen kaventamiseksi. Nykytilan tarkastelu, tavoitetila ja toimenpiteet kohdistuvat koko koulutusjärjestelmään sekä tutkimukseen. Keskeisiä kasvatukseen, koulutukseen ja tutkimukseen vaikuttavia muutostekijöitä ovat mm. väestönmuutos, eriarvoistuminen, teknologian kehitys sekä työn ja ympäristön tilan muutokset. Toisaalta nämä ovat juuri niitä tekijöitä, joihin halutaan vaikuttaa.

Selonteossa valtioneuvosto antaa linjaukset koulutuksen ja tutkimuksen kehittämiseksi niin, että ne palvelevat Suomea, suomalaisia ja ihmiskuntaa laadukkaasti ja vaikuttavasti. Ehdotetuilla tavoitteilla ja toimenpiteillä vastataan ja vaikutetaan kansallisen ja kansainvälisen toimintaympäristön muutostekijöihin ja luodaan merkityksellisen elämän edellytykset kaikille. Selonteossa esitetään kohti 2040-lukua ulottuva koulutuksen ja tutkimuksen visio ja linjataan tarvittavat normi- ja muun ohjauksen, voimavarojen ja rakenteiden muutokset. Tämän linjausten ja toimenpiteiden kohdentumiseen liittyvän lähtökohdan on pyydetty huomioimaan lausuntoa annettaessa.

Valkeakosken koulutus- ja hyvinvointikeskuksen lausunto

Yleiset selontekoa koskevat kommentit

Selonteon prosessikuvauksessa huomioidaan kattavasti yhteiskunnalliset muutokset ja niiden vaikutukset. Myönteinen kehitys jatkossa edellyttää selonteon mukaan ”työtä, merkittäviä taloudellisia panostuksia sekä toimintatapojen ja rakenteiden uudistamista.”

Rakenteiden ja toimintatapojen uudistamisen rinnalle nostaisin myös saatavuuden ja saavutettavuuden yhtenä tavoitteena.

Koulutusjärjestelmän ohjausta ja rahoitusta selvitettävässä osiossa on mainittu Vapaan sivistystyön oppilaitokset, mutta maininta taiteen perusopetusta järjestävistä tahoista puuttuu. Taiteen perusopetus voi olla Vapaan sivistystyön järjestämää,

mutta pääsääntöisesti Taiteen perusopetusta antavat kuntien ylläpitämät sekä yksityiset oppilaitokset.

Luku 2. Visio/tavoitetila - koulutus ja tutkimus kohti 2040-lukua

Selonteossa koulutuksen laatua ja arvostusta mitataan vahvasti oppimistulosten näkökulmasta. Taidekasvatuksen antaman tuki vahvistaa koulutukselle asetettuja tavoitteita ja sen soisi mainittavan osana visio/tavoitetilaa.

Taidekasvatus luo ekologisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävää tulevaisuutta, sillä oppimis- ja työympäristön turvallisuus ja jokaista yksilöä arvostava käytös ovat koulutuksen perusarvoja.

Koulutuspoliittinen selonteon visio on tavoitteellinen ja tulevaisuuden tilannekuva tuo esiin keskeisiä yhteiskunnassa tunnistettavia muutostekijöitä, jotka vaikuttavat myös taide- ja kulttuurikasvatuksessa.

Taide- ja kulttuurikasvatus, taide- ja taitoaineiden opetus ja taiteen perusopetus tukevat laajasti visioissa mainittujen tavoitteiden toteutusta jo nyt. Selonteko painottaa koulutus- ja tutkimusjärjestelmän tilannekuvassa ja keskeisissä muutostekijöissä mm lasten ja nuorten hyvinvoinnin toteutumista. Tässä taiteen perusopetus on huomioitava yhtenä hyvinvointia edistävänä palveluna, ja myös se voi toimia yhteistyössä kunnan muun palvelutuotannon, kuten koulujen, varhaiskasvatuksen ja nuorisotoimen kanssa nykyistä vahvemmin, myös yhteistyössä sosiaali- ja terveystieteiden kanssa.

Taiteen perusopetus on vahvasti mukana digitaalisation ja uusien teknologioiden haltuunotossa ja osaltaan vastaa tältä osin myös lasten ja nuorten koulutustarpeisiin. Kestävän kehityksen, ekososiaalisen sivistyksen ja kiertotalouden osa-alueet ovat jo vuosia olleet taiteen perusopetuksen tavoitesisältöjä, joten taidekasvatus näiden osa-alueiden edistäjänä voisi tulla selonteossa myös vahvemmin esiin.

Selonteossa mainitaan kokonaisuuksien hallinta, viestintä- ja vuorovaikutusmahdollisuudet, luovuus ja kyky innovaatioihin, oman osaamisen johtaminen, osallisuus ja vaikuttaminen tärkeinä kansalaistaitoina tulevaisuuden työelämässä sekä laajemmin yhteiskunnan toiminnassa. Kun tiedetään, että taiteen perusopetuksen tavoitteet ja opetuksen sisällöt tukevat vahvasti näitä osaamisalueita olisi perusteltua jo koulutuspoliittisen selonteon visiossa tuoda selkeästi esiin, yhtenä visoin osa-alueena: Taide- ja kulttuurikasvatus on korkealla tasolla ja tukee laajasti osaamista ja yhteiskunnan innovaatioita. Ja samoilla perusteilla voitaisiin

täsmentää, että koulutuksella, tieteellä ja kulttuurilla (lisäys) luodaan myös taloudellista hyvinvointia ja kasvua.

Taiteen perusopetus on oma koulutusmuotonsa, jota käsitellään sellaisena myös koulutuspoliittisessa selonteossa. Kuitenkin selonteon useassa kohdassa, jossa eri koulutusmuodot luetellaan, puuttuu taiteen perusopetus. Esimerkiksi kappaleeseen Koulutusjärjestelmä ja sen ohjaus, lainsäädäntö ja rahoitus tulisi yhdenvertaisesti lisätä, että taiteen perusopetuksen oppilaitosten ylläpitäjinä on kuntia ja yksityisiä toimijoita.

Luku 3.1 Varhaiskasvatus sekä esi- ja perusopetus

Taidekasvatuksen merkitys lasten ja nuorten hyvinvointia edistävänä toimintana soisi näkyvän tässä luvussa selvemmin, myös toimenpiteiden kohdalla.

Taidekasvatus **kehittää elämäntaitoja ja edistää hyvinvointia**. Musiikki- ja taidekasvatus nähdään lasten perusoikeutena ja tärkeänä osana lasten kasvamista tasapainoisiksi aikuisiksi. Tutkimustietoa musiikkitoiminnan vaikutuksista niin kognitiiviseen kuin sosioemotionaaliseen kehitykseen hyödynnetään tällä hetkellä laajasti kaikilla koulutusasteilla. Varhaiskasvatuksessa sekä esi- ja perusopetuksessa annetaan ammatillisesti pätevää musiikkikasvatusta kaikkialla Suomessa. Musiikkitoimintaa viedään myös sosiaali- ja terveystoimen palveluihin, esimerkiksi kuntoutus- ja seniorityöhön.

Lisäys toimenpide-ehdotuksiin: Taiteen perusopetus otetaan osaksi varhaiskasvatussuunnitelmaa ja luodaan valtakunnallinen sitouttavan kouluyhteistyön malli, jossa taiteen perusopetus on mukana.

Luku 3.7 Opetus-, ohjaus- ja muu henkilöstö

Opettajankoulutuksessa tulisi huomioida taiteen perusopetuksen antamat taidot tunnustamalla koulutukseen hakeutuvien aiempi osaaminen valintatilanteessa. Tällä lisätään opettajankoulutuksen vetovoimaisuutta ja varmistetaan esi- ja perusopetuksen taideaineiden opetuksen tulevaisuuden jatkuminen.

Luku 3.8 Taide- ja kulttuurikasvatus ja -opetus ja taiteen perusopetus

Musiikin varhaiskasvatus, perusopetus ja taiteen perusopetus luovat innovatiivisen, lapsia, nuoria ja perheitä yhdistävän verkoston. Tämä tulisi huomioida kuntien kulttuurikasvatussuunnitelmassa, jonka tulisi olla välttämätön osa opetus- ja varhaiskasvatussuunnitelmaa, ei vain suosituksena ja mahdollisuutena.

Varsinaisessa (3.8) taiteen perusopetusta käsittelevässä kappaleessa puuttuu niin ikään taiteen ja taidekasvatuksen hyvinvointia edistävä vaikutus. Lisäksi toivotaan täydennystä tavoitteisiin ja toimenpiteisiin.

Tavoitteen ”Taide- ja kulttuurikasvatusta- ja opetusta tuetaan” toimenpiteisiin tulisi lisätä ”varmistetaan rahoituksen ennakoitavuus ja edistetään taiteen perusopetuksen koulutuksessa hankitun osaamisen tunnistamista ja tunnustamista”. Lisäksi toimenpiteisiin tulisi lisätä vetovoimaisten oppimisympäristöjen tukeminen. Esitettyä perustelua, että taide- ja kulttuurikasvatus, taide- ja taitoaineiden opetus ja taiteen perusopetus perustuvat siihen, että esteettinen hahmotus ja luova ilmaisu ovat keskeinen osa ihmisyyttä, tulee laajentaa. Taidekasvatus on laaja-alaisempaa kuin esteettisyyteen perustuvaa. Taiteeseen sisältyvät esteettisyyden, eettisyyden ja ekologisuuden kysymykset ohjaavat pohtimaan ja arvioimaan, mikä elämässä on merkityksellistä ja arvokasta. Taideopetuksessa luodaan pohjaa sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestäväälle tulevaisuudelle. Taiteen perusopetuksen saavutettavuutta tulee vahvistaa. Myös oppivelvollisuuteen kuuluvaa taito- ja taideaineiden osuutta peruskouluissa tulee kasvattaa, sillä laaja-alainen taidekasvatus tukee koulutuspoliittisen selonteon vision toteutumista.

Taiteen perusopetuksen opetussuunnitelmien perusteissa määritellään, että taiteen perusopetuksen tehtävä on tarjota oppilaille mahdollisuuksia opiskella taidetta pitkäjänteisesti, päämäärätietoisesti ja omien kiinnostuksen kohteiden suuntaisesti. Opetuksella edistetään taidesuhteen kehittymistä ja elinikäistä taiteen harrastamista. Tämä tulee myös tulevaisuudessa turvata, ja sen lisäksi tukea taiteen perusopetuksen oppilaitosten toiminnan laaja-alaisen palvelutarjonnan kehittämistä.

Valkeakosken kaupunki
Koulutus- ja hyvinvointikeskus